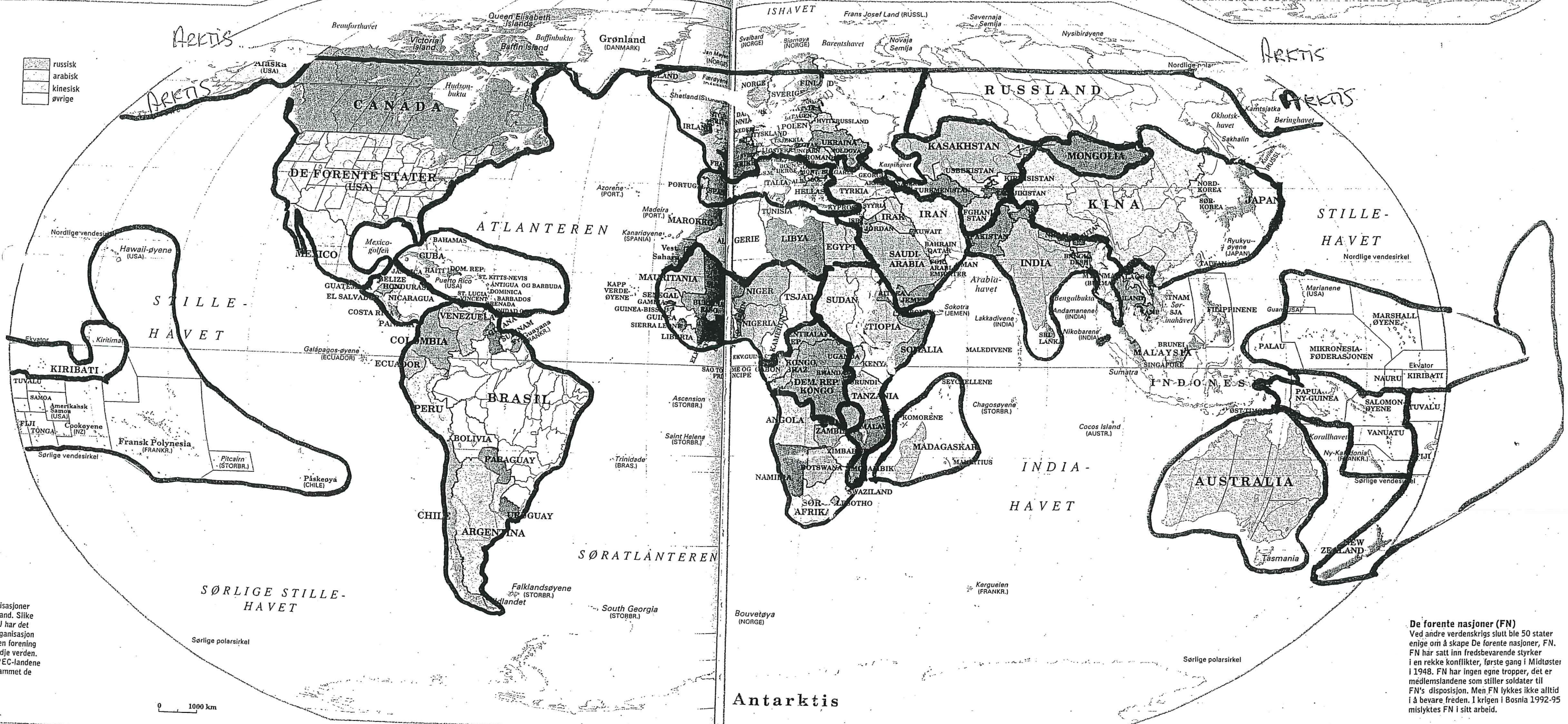
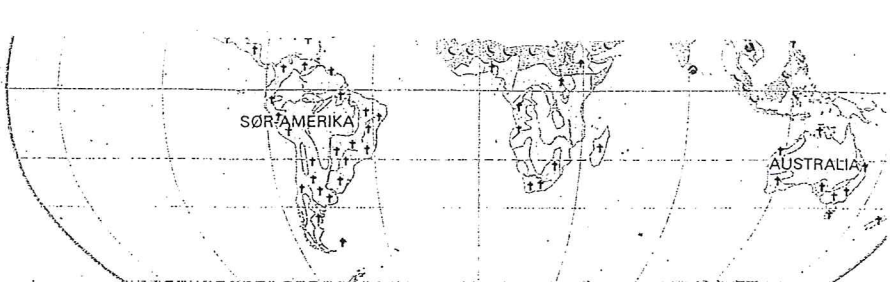

Cappelen's Verdensatlas 2003

fransk	130
arabisk	140
russisk	145
spansk	225
engelsk	330
kinesisk	1000

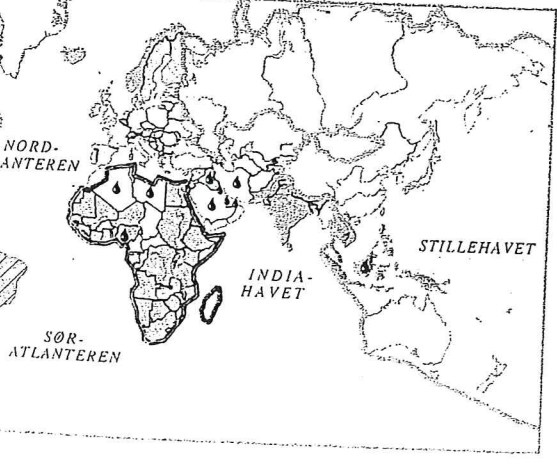
- ✚ Protestanter
- ✚ Katolikker
- ✚ Ortodokse
- Muslimer
 - ☪ Islam, sunniter
 - ☪ Islam, shiitter
- ✪ Jødedom
- ☸ Buddhisme
- ☸ Shinto- og buddhisme
- ☸ Hinduisme
- ☸ Animisme (naturfolkens religioner)
- ☸ Kinesiske religioner (Konfucianere, taoister m.fl.)
- ☐ Ubeboede områder

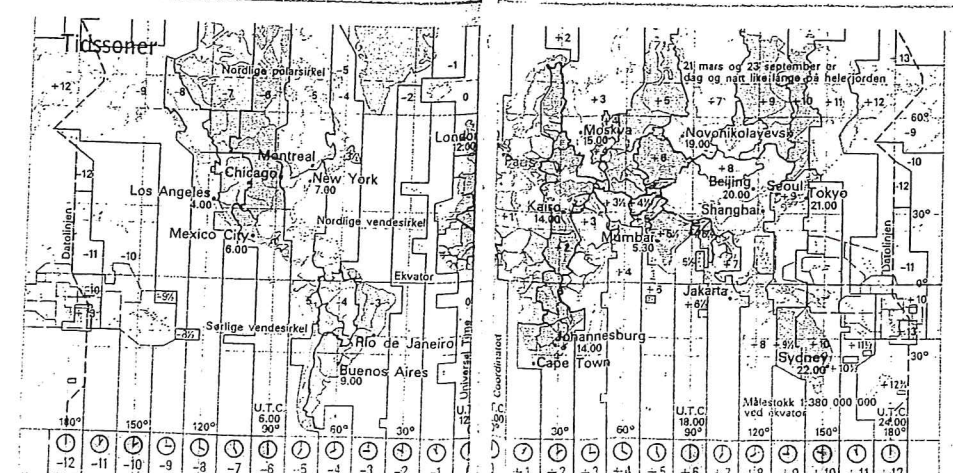
- ☐ russisk
- ☐ arabisk
- ☐ kinesisk
- ☐ øvrige

invasjoner land. Slike U har det organisasjon en forening edje verden. IPEC-landene rammet de

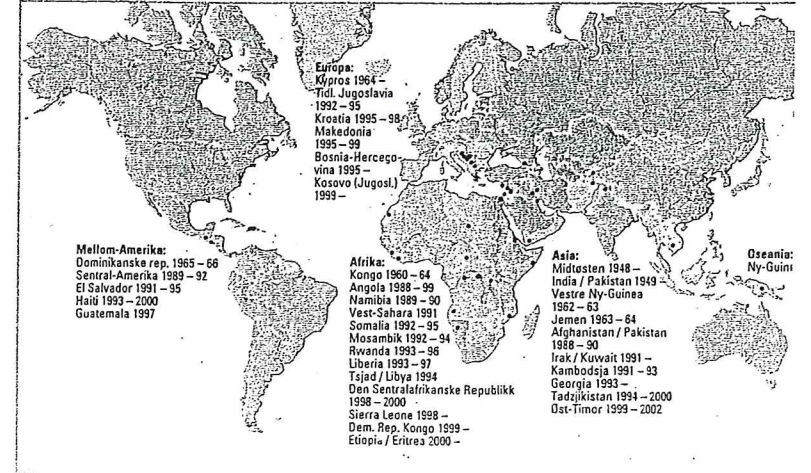
De forente nasjoner (FN)
 Ved andre verdenskrigs slutt ble 50 stater enige om å skape De forente nasjoner, FN. FN har satt inn fredsbevarende styrker i en rekke konflikter, første gang i Midtøsten i 1948. FN har ingen egne tropper, det er medlemslandene som stiller soldater til FN's disposisjon. Men FN lykkes ikke alltid i å bevare freden. I krigen i Bosnia 1992-95 mislyktes FN i sitt arbeid.

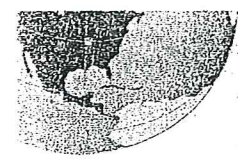
- ☐ ALADI (Asociación Latinoamericana de Integración)
- ☐ APEC (Asian - Pacific Economic Cooperation)
- ☐ ASEAN (Association of South East Asian Nations)
- ☐ AU (African Union)
- ☐ CARICOM (Caribbean Community and Common Market)
- ☐ ECOWAS (Economic Community of West African States)
- ☐ EFTA (European Free Trade Association)
- ☐ EU (European Union)
- ☐ MERCOSUR (Mercado Común del Cono Sur)
- ☐ NAFTA (North American Free Trade Agreement)
- ☐ OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries)
- ☐ SAARC (South Asian Association for Regional Co-operation)
- ☐ COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa)

- Medlemskap i FN**
- ☐ 1945
 - ☐ 1946 - 55
 - ☐ 1956 - 65
 - ☐ 1966 - 75
 - ☐ 1976 - 85
 - ☐ 1986 -
 - ☐ Ikke medlem i FN
 - • FN's fredsinnsetter
- Oppgitte land med årstall viser FN's fredsbevarende operasjoner 1948-

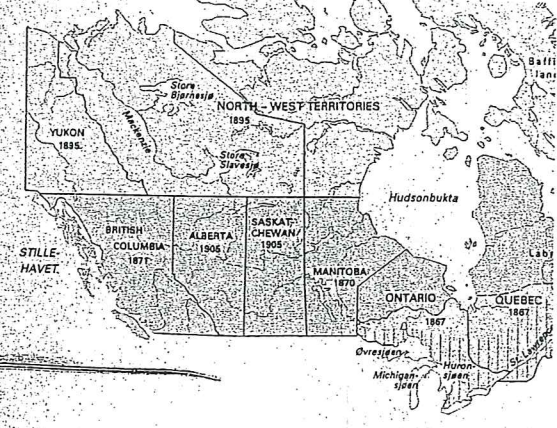
- Europa:**
 Kypros 1964 - 64
 Tsjekkoslovakia 1992 - 95
 Kroatia 1995 - 98
 Makedonia 1995 - 99
 Bosnia-Hercegovina 1995 - 95
 Kosovo (Jugosl.) 1999 -
- Mellom-Amerika:**
 Dominikanske rep. 1965 - 68
 Sentral-Amerika 1989 - 92
 El Salvador 1991 - 95
 Haiti 1993 - 2000
 Guatemala 1997
- Afrika:**
 Kongo 1960 - 64
 Angola 1988 - 90
 Namibia 1989 - 90
 Vest-Sahara 1991
 Somalia 1992 - 95
 Mosambik 1992 - 94
 Rwanda 1993 - 96
 Liberia 1993 - 97
 Tsjad / Libya 1994
 Den Sentralafrikanske Republikken 1998 - 2000
 Sierra Leone 1998 - 99
 Dem. Rep. Kongo 1999 - 99
 Etiopia / Eritrea 2000 -
- Asia:**
 Midtøsten 1948 - 48
 India / Pakistan 1949
 Vestre Ny-Guinea 1962 - 63
 Jemen 1963 - 64
 Afghanistan / Pakistan 1988 - 90
 Irak / Kuwait 1991 - 93
 Georgia 1993
 Tadjikistan 1994 - 2000
 Øst-Timor 1999 - 2002
- Oseania:**
 Ny-Guinea

Canada var først en fransk koloni. Den ble overtatt England i 1763. I 1867 ble forbundsstaten Canada med provinser dannet. Landet var fortsatt britisk, men carserne fikk selv bestemme i alle innenrikspolitiske spørsmål.

På 1800-tallet og starten av 1900-tallet emigrerte mange briter til Canada. Befolkningen vokste og nye provinser ble dannet. I 1931 ble Canada helt selvstendig.

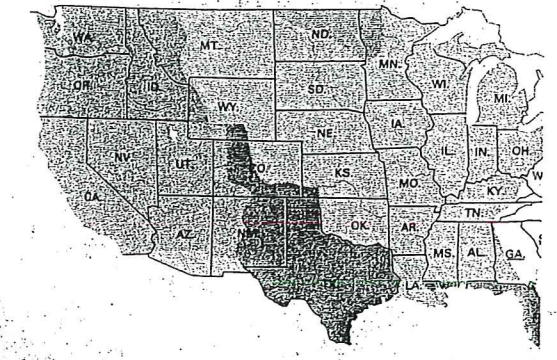
Britiske kolonier før 1867
 Canada 1867
 Nye provinser med årstall
 Territorier

Amerikas Forente Stater

I 1776 erklærte 13 engelske kolonier på østkysten seg selvstendige fra England. Siden ble USA utvidet vestover i mer enn hundre år. Alaska ble kjøpt fra Russland i 1867. Alaska og Hawaii ble delstater i 1959.

De trettende første statene 1776 (understr.)
 Innlemmet ved freden i Versailles 1783
 Kjøpt fra Frankrike 1803
 Avstått av Storbritannia 1818
 Kjøpt fra Spania 1819
 Innlemmet 1845
 Avstått Storbritannia 1848
 Avstått 1848
 Kjøpt fr. 1853

USAs delstater med årstall for innlemmelse i unionen

AL. Alabama	1819	ME. Maine	1820	OR. Oregon
AK. Alaska	1959	MD. Maryland	1776	PA. Pennsylv.
AZ. Arizona	1912	MA. Massachusetts	1776	R.I. Rhode I.
AR. Arkansas	1836	MI. Michigan	1837	S.C. South C.
CA. California	1850	MN. Minnesota	1858	S.D. South D.
CO. Colorado	1876	MS. Mississippi	1817	TN. Tennessee
CT. Connecticut	1776	MO. Missouri	1821	TX. Texas
DE. Delaware	1787	MT. Montana	1889	UT. Utah
FL. Florida	1845	NE. Nebraska	1867	VT. Vermont
GA. Georgia	1776	NV. Nevada	1864	VA. Virginia
HI. Hawaii	1959	N.H. New Hampshire	1776	WA. Washing.
ID. Idaho	1890	N.J. New Jersey	1776	W.V. West Vi.
IL. Illinois	1818	N.M. New Mexico	1912	WI. Wiscons.
IN. Indiana	1816	N.Y. New York	1776	WY. Wyoming
IA. Iowa	1846	N.C. North Carolina	1776	D.C. District (Feder.)
KS. Kansas	1861	N.D. North Dakota	1889	
KY. Kentucky	1792	OH. Ohio	1803	
LA. Louisiana	1812	OK. Oklahoma	1907	

Kulturområder ca. 1500

Nord-Amerika

- Det arktiske området
- Det subarktiske området
- Nordvestkysten
- Platåområdet
- Great Basin (bassenget)
- California
- Sørvestområdet
- Prærien
- Det nordøstre skogsområdet
- Det sørøstre skogsområdet

Mellom-Amerika

- Det mellomamerikanske området

Navnene på kartet viser noen av de viktigste indianerstammene

MILWAUKEE

NORU-A.

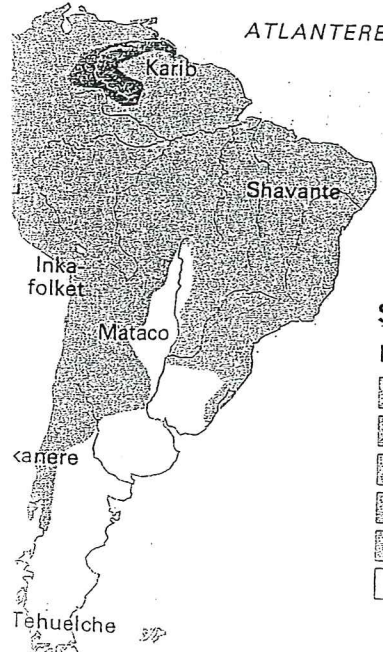
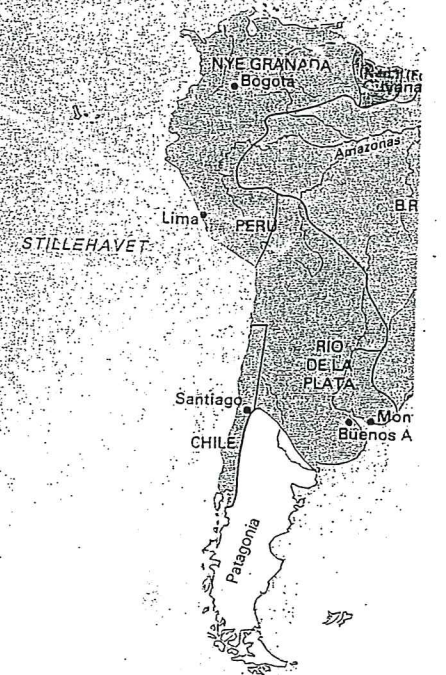
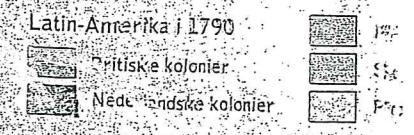
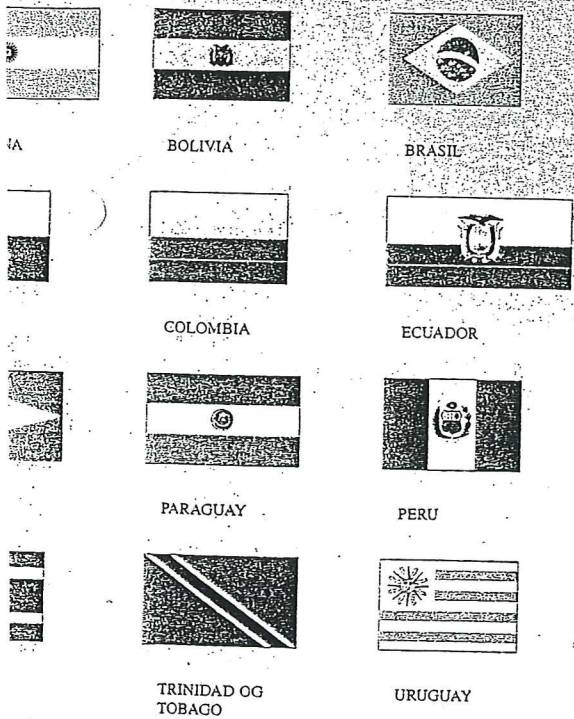
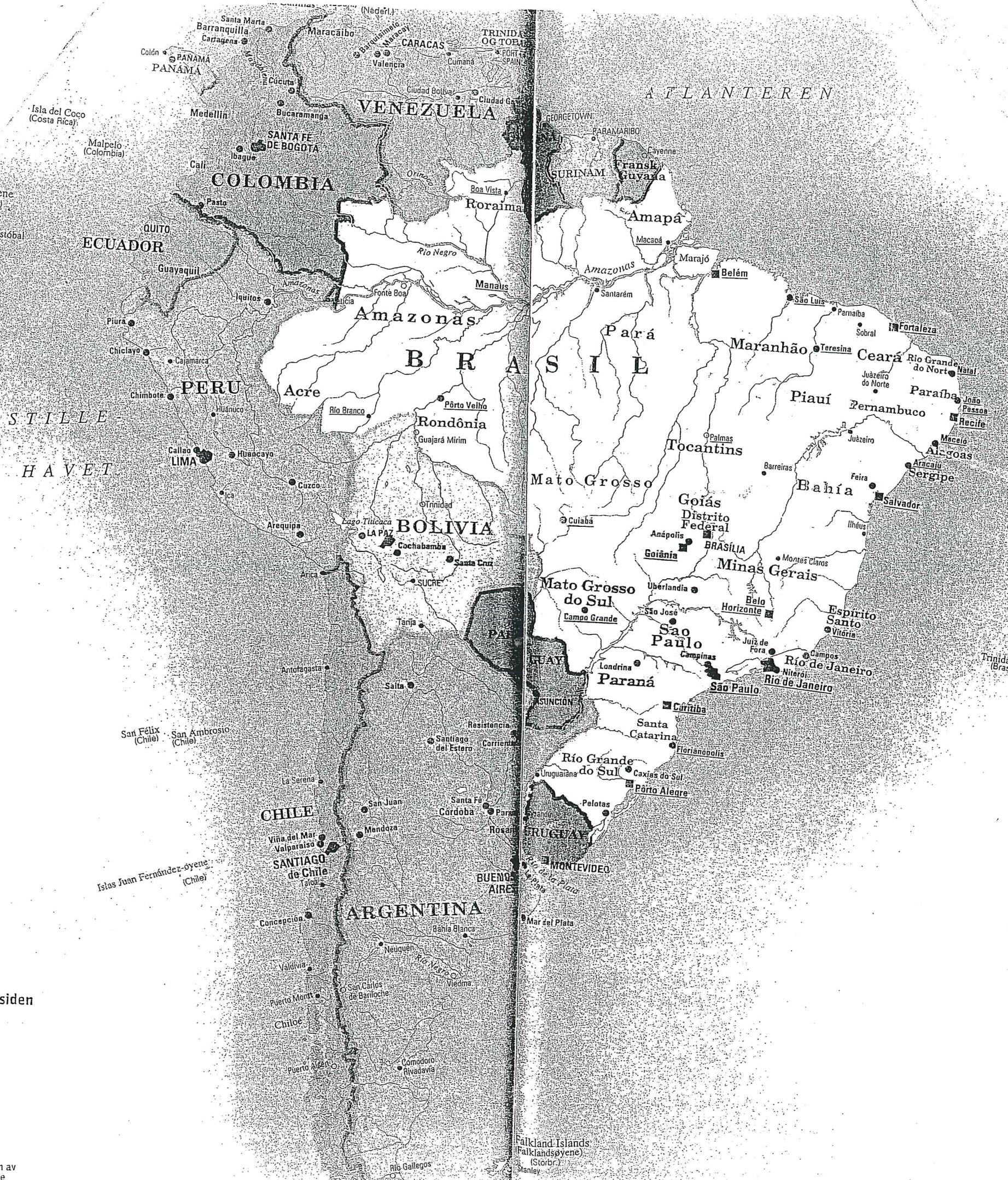
KARIBIA-HAVET.

SØR-AMERIKA

Latin-Amerika før selvstendigheten
 Nesten hele Sør- og Mellom-Amerika ble erobret av Spania. Det store unntaket var Brasil, som ble portugisisk. England, Frankrike og Nederland noen mindre områder. Guyana.

Det spanske Amerika ble styrt av en spansk-aristokratisk kaste. Hoveddelen av befolkningen bestod av indianere, som ble utnyttet som arbeidskraft og fattige hvite. Men i Latin-Amerika ble folkeslagene seg oftere med hverandre enn i Europa.

Sør-Amerika for 500 år siden
 Kulturområder ca. 1500

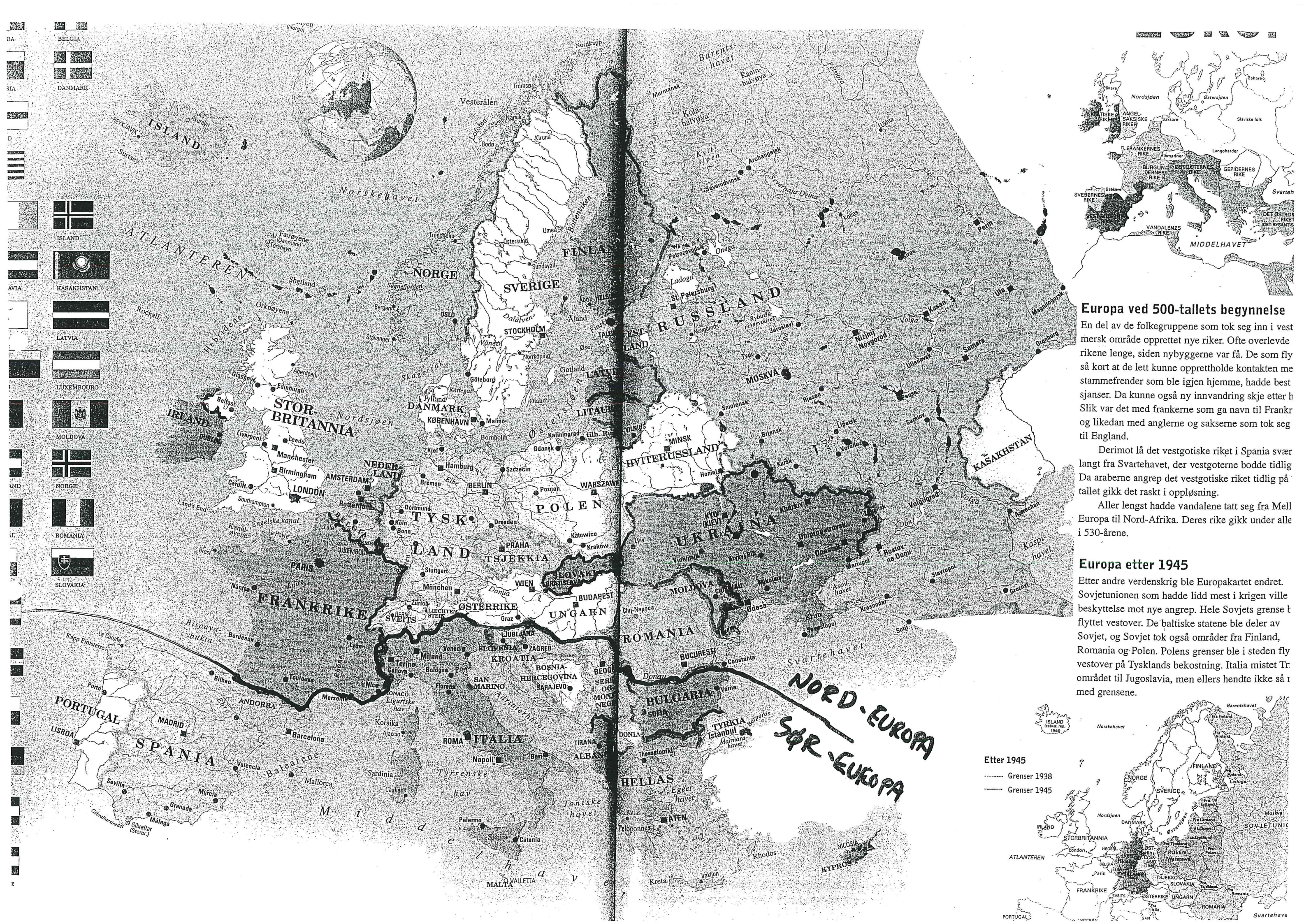
- Karibiske områder
- Órinocosavannen
- Andesfjellene
- Regnskogsområdet
- Det atlantiske høylandet
- Det særligste området

Navnene på kartet viser noen av de viktigste indianerstammene

Latin-Amerika blir selvstendig

Tidlig på 1800-tallet ble størstedelen av Latin-Amerika selvstendige. Tidligere spanske kolonier ble selvstendige, mens tidligere portugisiske kolonier ble selvstendige etter det andre helt fritt. Ofte skjedde det ett etter ett. Det betydde ikke at folket kom til makten, men at de overklassen tok styringen. De nye landene ble republikker av samme type som i Europa. Brasil ble til og med en monarki.

Europa ved 500-tallets begynnelse

En del av de folkegruppene som tok seg inn i vest mersk område opprettet nye riker. Ofte overlevde rikene lenge, siden nybyggerne var få. De som fly så kort at de lett kunne opprettholde kontakten me stammefrender som ble igjen hjemme, hadde best sjanser. Da kunne også ny innvandring skje etter h Slik var det med frankerne som ga navn til Frankr og likedan med angleerne og sakserne som tok seg til England.

Derimot lå det vestgotiske riket i Spania svær langt fra Svartehavet, der vestgoterne bodde tidlig Da araberne angrep det vestgotiske riket tidlig på tallet gikk det raskt i oppløsning.

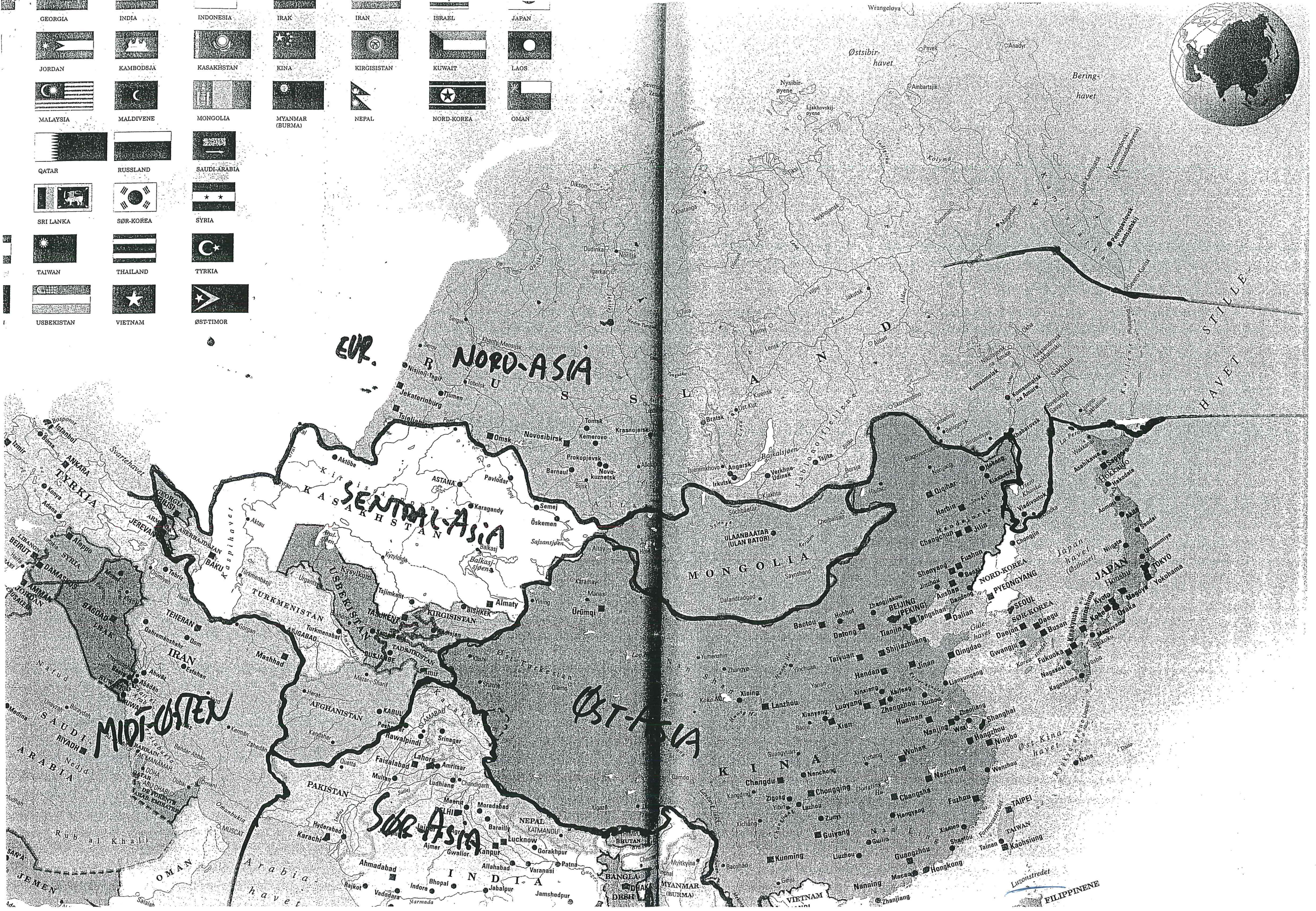
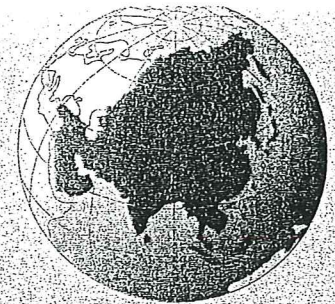
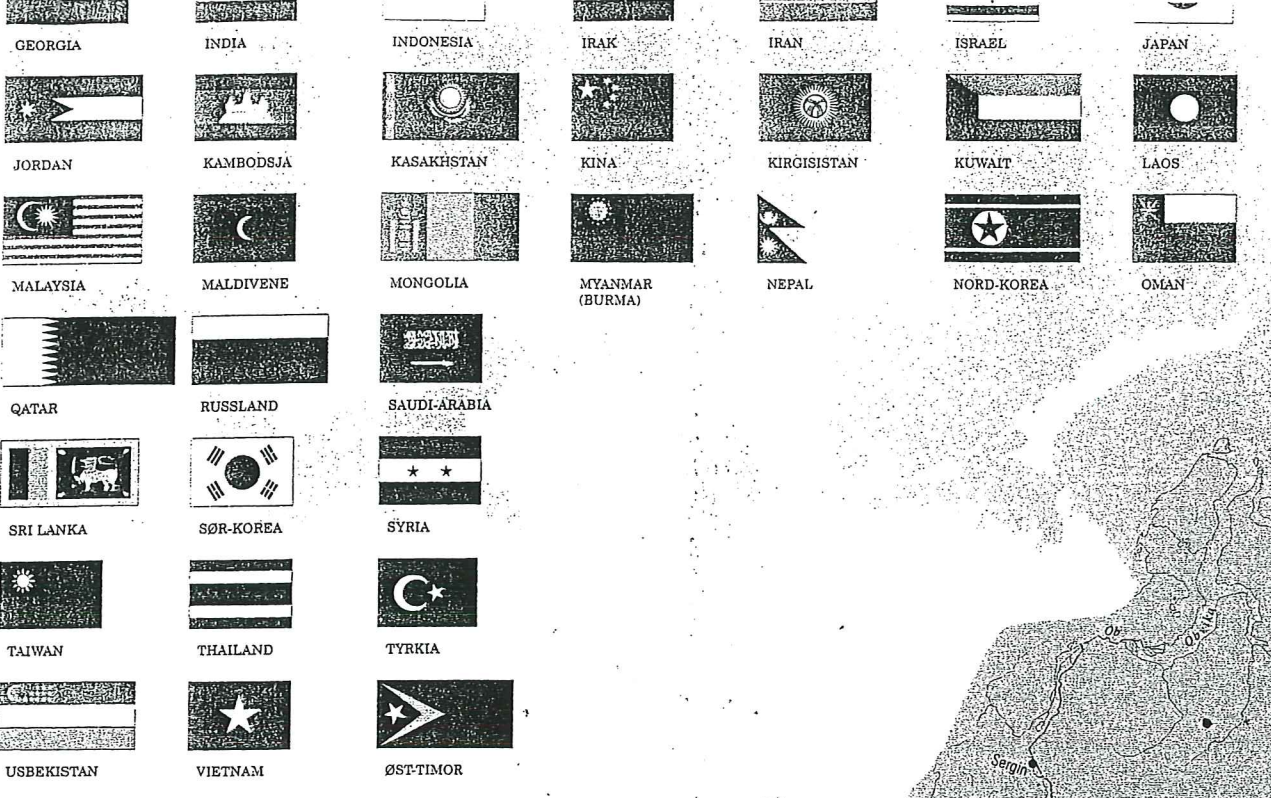
Aller lengst hadde vandalene tatt seg fra Mell Europa til Nord-Afrika. Deres rike gikk under alle i 530-årene.

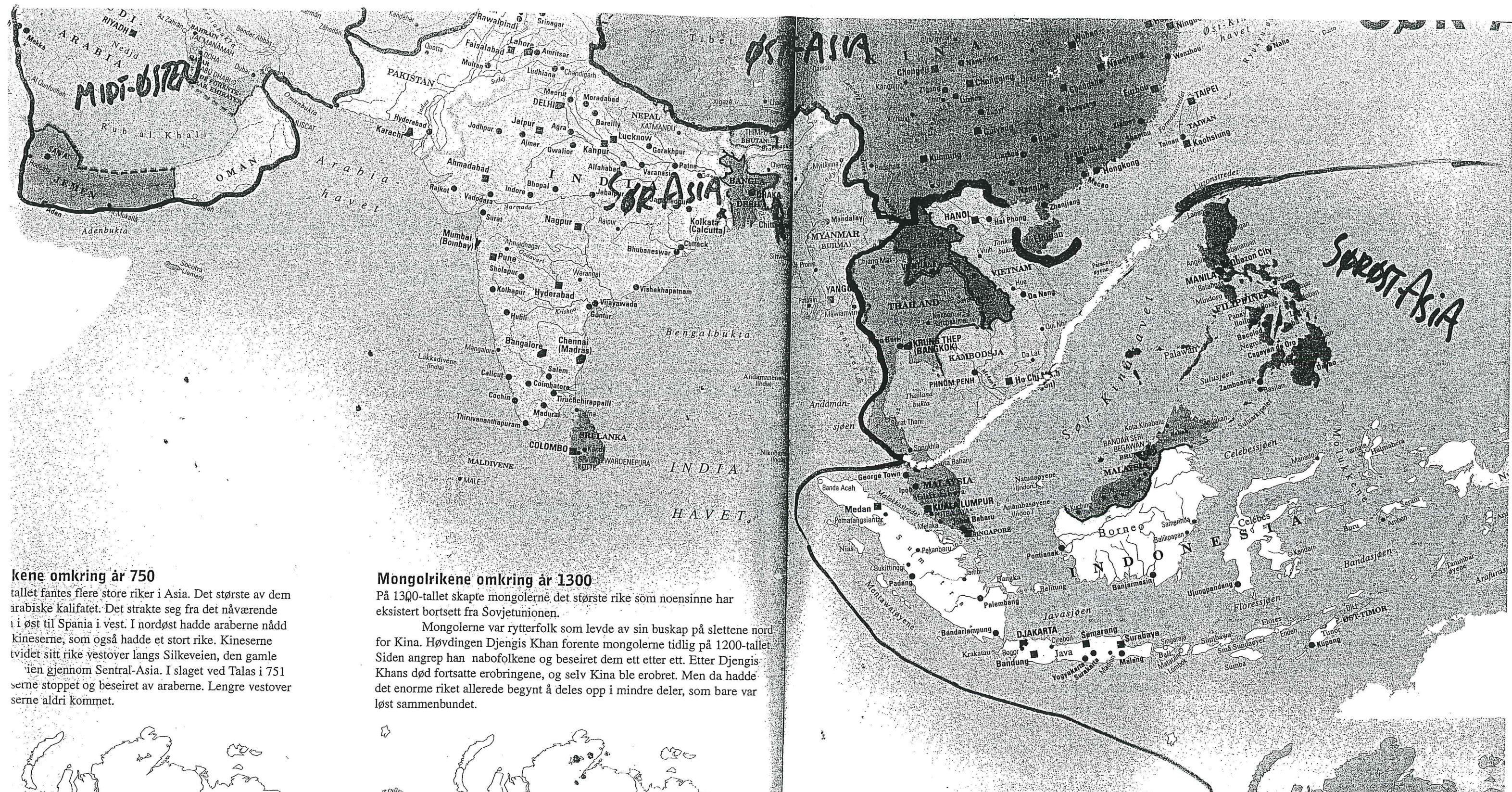
Europa etter 1945

Etter andre verdenskrig ble Europakartet endret. Sovjetunionen som hadde lidd mest i krigen ville beskyttelse mot nye angrep. Hele Sovjets grense t flyttet vestover. De baltiske statene ble deler av Sovjet, og Sovjet tok også områder fra Finland, Romania og Polen. Polens grenser ble i steden fly vestover på Tysklands bekostning. Italia mistet Tr området til Jugoslavia, men ellers hendte ikke så i med grensene.

Etter 1945
 - - - - Grenser 1938
 ——— Grenser 1945

kene omkring år 750

tallet fantes flere store riker i Asia. Det største av dem arabiske kalifatet. Det strakte seg fra det nåværende i øst til Spania i vest. I nordøst hadde araberne nådd kineserne, som også hadde et stort rike. Kineserne tvilet sitt rike vestover langs Silkeveien, den gamle ien gjennom Sentral-Asia. I slaget ved Talas i 751 serne stoppet og beseiret av araberne. Lengre vestover serne aldri kommet.

Mongolrikene omkring år 1300

På 1300-tallet skapte mongolene det største rike som noensinne har eksistert bortsett fra Sovjetunionen. Mongolene var rytterfolk som levde av sin buskap på slettene nord for Kina. Høvdingen Djengis Khan forente mongolene tidlig på 1200-tallet. Siden angrep han nabofolkene og beseiret dem ett etter ett. Etter Djengis Khans død fortsatte erobringene, og selv Kina ble erobret. Men da hadde det enorme riket allerede begynt å deles opp i mindre deler, som bare var løst sammenbundet.

Selvstendighet i Asia

Etter den andre verdenskrigen har en lang rekke land i Asia blitt selvstendige. Det osmanske riket ble delt opp allerede etter første verdenskrig, men i Midtøsten og Sør-Asia styrte fortsatt England og Frankrike.

India og Pakistan ble selvstendige i 1947, og noe senere frigjorde landene i Sørøst-Asia seg fra kolonimaktene, i noen tilfeller etter blodige selvstendighetskriger.

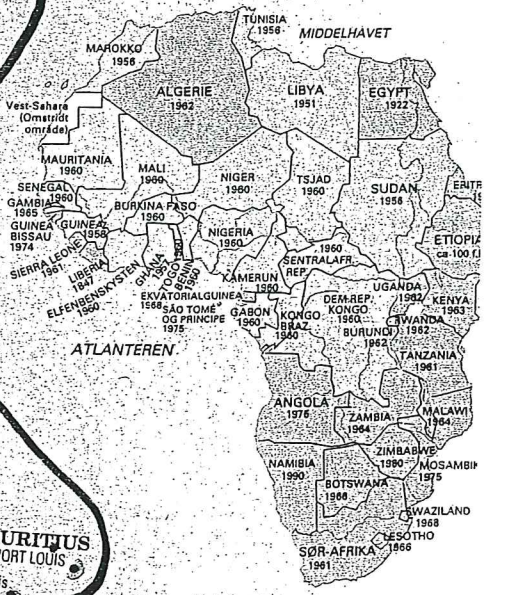
Den seneste bølgen av nye frie stater kom i 1991, da Sovjetunionen avskaffet seg selv.

Kappløpet om Afrika
 På 1880-tallet begynte det såkalte "kappløp om Afrika". Mange land i Europa kjempet for store områder som mulig. Storbritannia og Frankrike kapret de største områdene. Til slutt var det kun Liberia og Etiopia de eneste to selvstendige statene.

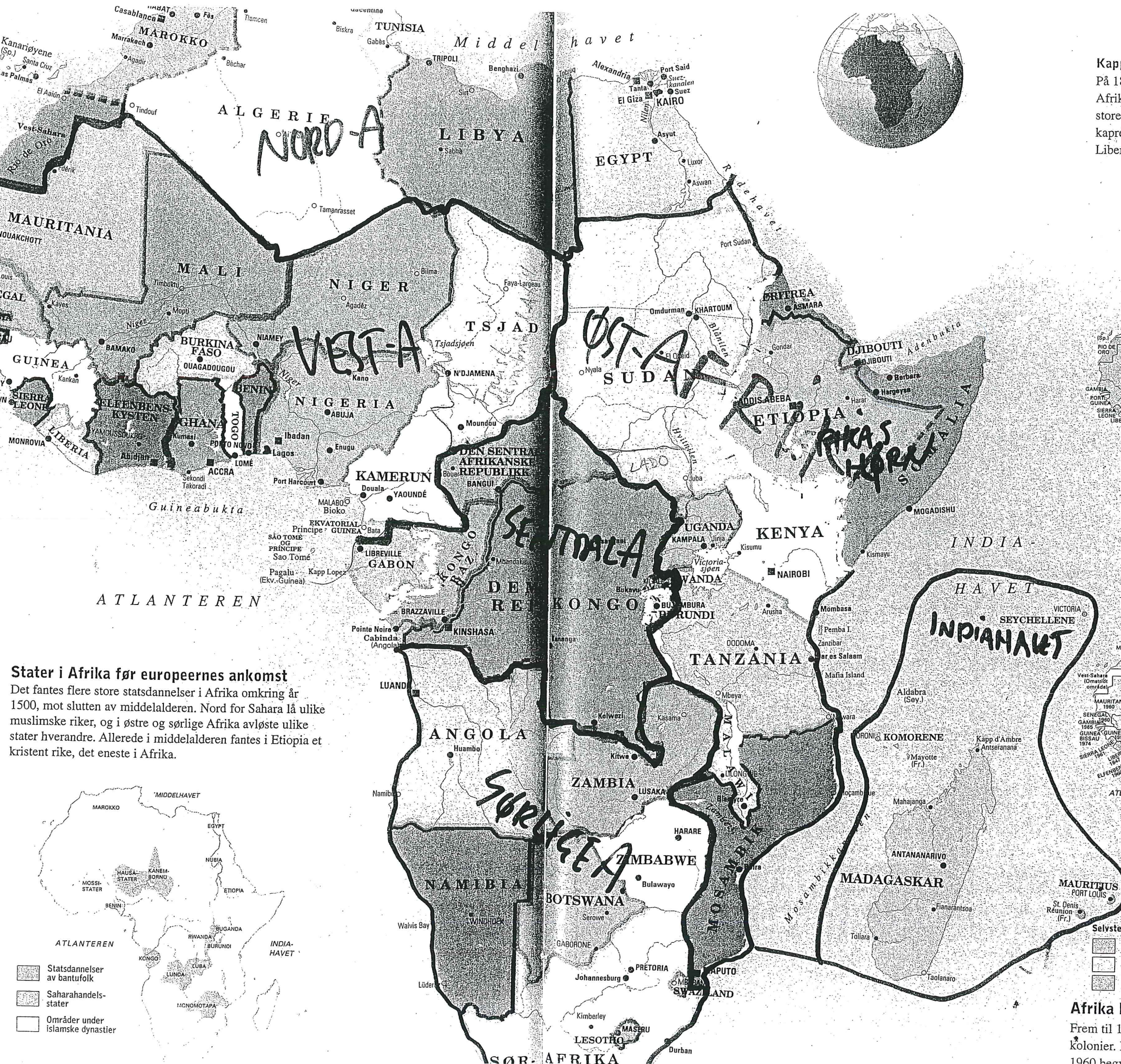
- 1914 Kolonier og protektorater
- Spania
 - Belgia
 - Frankrike
 - Italia
 - Portugal
 - Storbritannia
 - Tyskland
 - Selvstendige

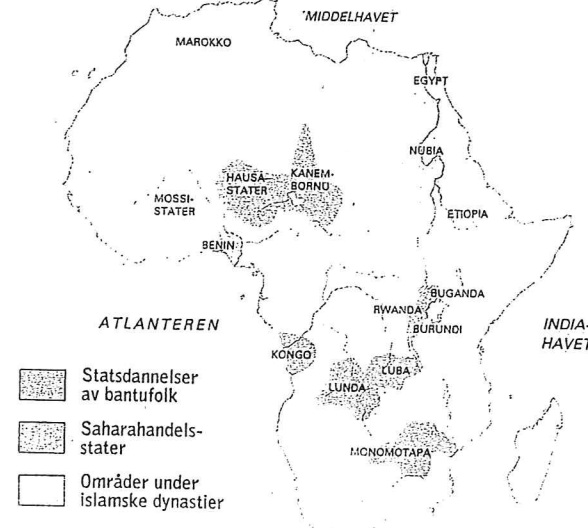
Selvstendighet

- Før 1945
- 1945 - 60
- Etter 1960

1956 Årstallet angir selvstendighet
 — Nasjonenes grenser og

Stater i Afrika før europeernes ankomst
 Det fantes flere store statsdannelser i Afrika omkring år 1500, mot slutten av middelalderen. Nord for Sahara lå ulike muslimske riker, og i østre og sørlige Afrika avløste ulike stater hverandre. Allerede i middelalderen fantes i Etiopia et kristent rike, det eneste i Afrika.

- ANGOLA
- BENIN
- BURKINA FASO
- BURUNDI
- DEN SENTRAL-AFRIKANSKE REP.
- DJIBOUTI
- EKVATORIAL-GUINEA
- ELFENBENS-KYSTEN
- KAPP VERDE
- GAMBIA
- GHANA
- GUINEA-BISSAU
- KAPP VERDE
- ENYA
- KOMORENE
- ESOTHO
- LIBERIA
- IADAQASKAR
- MALAWI
- JAROKKO
- MAURITANIA
- OSAMBIK
- NAMIBIA
- IGERIA
- RWANDA
- NEGAL
- SEYCHELLENE
- MALIA
- SUDAN
- R-AFRIKA
- TANZANIA
- JAD
- TUNISIA
- VIETNA

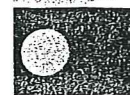
FIJIOYENE

MARSHALLOYENE

NAURU

PALAU

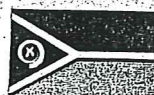
SALOMONØYENE

VANUATU

SAMOA

TONGA

AUSTRALIA/OSEANIA

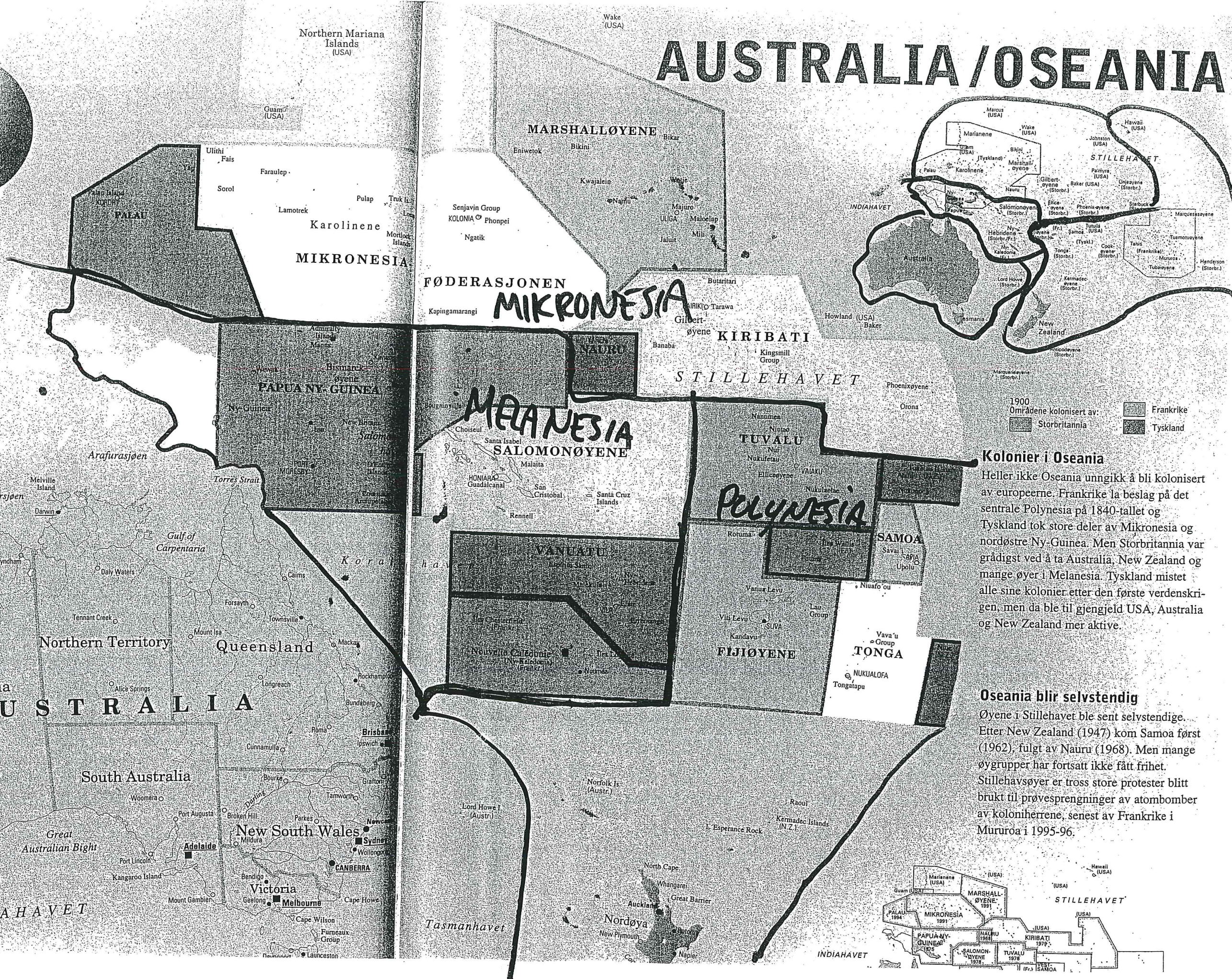
Er Australia
 et kontinent som først ble oppdaget av James Cook i 1770. England sendte James Cook til Australia til å kartlegge det nye kontinentet. England fikk først full makt over Australia til å begynne med, men senere ble det delt mellom Storbritannia og Nederlandene.

1861-75
 1876-1901
 Etter 1900

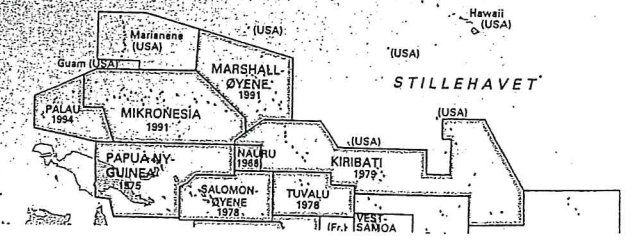
AUSTRALIA

INDIAHAVET

Kolonier i Oseania
 Heller ikke Oseania unngikk å bli kolonisert av europeerne. Frankrike la beslag på det sentrale Polynesia på 1840-tallet og Tyskland tok store deler av Mikronesia og nordøstre Ny-Guinea. Men Storbritannia var grådigst ved å ta Australia, New Zealand og mange øyer i Melanesia. Tyskland mistet alle sine kolonier etter den første verdenskrigen, men da ble til gjengjeld USA, Australia og New Zealand mer aktive.

Oseania blir selvstendig
 Øyene i Stillehavet ble sent selvstendige. Etter New Zealand (1947) kom Samoa først (1962), fulgt av Nauru (1968). Men mange øygrupper har fortsatt ikke fått frihet. Stillehavsoyer er tross store protester blitt brukt til prøvesprengninger av atombomber av koloniherrne, senest av Frankrike i Mururoa i 1995-96.

1900
 Områdene kolonisert av:
 Storbritannia (hatched pattern)
 Frankrike (dotted pattern)
 Tyskland (solid grey)